UG-I/Sans-I(H)/21

2021 SANSKRIT [HONOURS] Paper : I

Full Marks : 100 Time : 4 Hours

The figures in the right-hand margin indicate marks. Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

- 1.
 Answer any five questions :
 1×5=5

 যে কোনো পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর দাও :
 1
 - a) Give two synonyms of the word 'एकपिङ्गाचल'. 'एकपिङ्गाचल' শব্দটির দুটি প্রতিশব্দ লেখ ।
 - b) What is the meaning of the word 'समास' ?
 'সমাস' শব্দটির অর্থ কি ?
 - c) How many kinds of 'गण's are discussed in 'छन्दोमञ्जरी' ? Name them.
 ছন্দোমঞ্জরীতে আলোচিত গণ কত প্রকার ? তাদের নাম লেখ ।
 - d) Mention alternative names of 'यति'. যতির বৈকল্পিক নামগুলি উল্লেখ কর ।

- e) Write any two names of the friends of 'राजवाहन'. ताजवाहन'. ताजवाइटनत पू'जन वक्नुत नाम ल्लच ।
 f) Who was 'धर्मप्रिया नृपसुता' ? 'धर्मप्रिया नृपसुता' त्क ?
 g) What is the source of Bhāsa's drama 'स्वप्नवासबदत्तम्' ? ज्ञाटमत 'स्वप्नवासवादत्तम्' नाটक्तित উৎস कि ?
 h) Who was 'सुरतमञ्जरी' ? 'सुरतमञ्जरी' त्क ?
- 2. Answer any ten questions:
 2×10=20

 যে-কোনো দশটি প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ
 - a) Give an example of मन्दाक्रान्ता metre.
 মন্তাক্রান্তা ছন্দের একটি উদাহরণ দাও।
 - b) What is the definition of मालिनीवृत्तम्? মালিনীবৃত্তের লক্ষণ কী?
 - c) Distinguish clearly between आह्वयति and आह्वयते.

পার্থক্য সুনিশ্চিত কর ঃ आह्वयति এবং आह्वयते।

- d) Substitute single words for: একপদে পরিণত কর ঃ भोक्तुमिच्छन्ति, शब्दं कुर्वन्ति
- e) Give the resulting forms: পরিনিষ্ঠিত রূপটি লেখ ঃ चि + तुमुन्, प्र-वह् + ल्यप्

[Turn over]

75(A)

[2]

⊴ .**75(A)**

f) ''वार्तयानया मत्प्राणसमा समाश्वसय''—Who is referred to here as 'प्राणसमा'? What was the 'वार्ता'?

> ''বার্নযানযা मत्प्राणसमा समाश्वासय''—'प्राणसमा' বলতে কাকে বোঝানো হয়েছে? বার্তাটি কী?

- g) What is नामधातु ? Explain with example. নামধাতু কী? উদাহরণ সহ ব্যাখ্যা কর।
- h) ''अयि मूढ किमस्ति कन्यान्त:पुरदूषकेऽपि कृपावसर:''— Who was referred to here by 'मूढ़'? Who was 'कन्यान्त:पुरदूषक:'?

''अयि मूढ किमस्ति कन्यान्त:पुरदूषकेऽपि कृपावसर:''—এখানে 'मूढ़' वलতে कारक वला श्रायह? 'कन्यान्त:पुरदूषक:' कে?

- i) "अवसितश्च ममाद्य शाप:"—Who was the speaker here? Which शाप: was referred to here? "अवसितश्च ममाद्य शाप:"—বক্তা কে? কোন্ শাপের কথা বলা হয়েছে এখানে?
- j) ''यदि तावदयं स्वप्नो धन्यमप्रतिबोधनम्''—Whose dream is referred to here?
 ''यदि तावदयं स्वप्नो धन्यमप्रतिबोधनम्''—कात अरक्षत कथा वला टराउर्ड अर्थात्ग?
- k) "भर्तृस्नेहात् सा हि दग्धाप्यदग्धा"—Who was the speaker? Why did the speaker remark so?
 "भर्तृस्नेहात् सा हि दग्धाप्यदग्धा"—वङा (क? এরाপ) भज्जरवात कात्रण की?

- "अस्यां मे महती स्वता"—Who are referred to here by 'अस्यां' and 'मे'? "अस्यां मे महती स्वता"—आलाठ्य जश्ला 'अस्यां' এবং 'मे' वलट्ठ काप्तन्त বোঝানো হয়েছে?
- m) What is घोषवती? What is the main feature of it?

ঘোষবতী কী ? এর প্রধান বৈশিষ্ট্য কী ?

- 3.
 Answer any five questions :
 6×5=30

 যে-কোনো পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর দাও :
 - a) Explain and illustrate (any **one**): উদাহরণসহ ব্যাখ্যা কর (যে কোনো **একটি):**
 - i) समासश्चतुर्विध इति तु प्रायोवादः ।
 - ii) उपसर्गेण धात्वर्थो वलादन्यत्र नीयते । प्रहाराहारविहारसंहारपरिहारवत् ॥
 - b) Correct or justify (any two):
 শুদ্ধ কর অথবা প্রমাণ কর (যেকোনো দুটি):
 - a) अष्टाणि फलानि आनय।
 - b) रथस्थं वामनं दृष्ट्वा पुनर्जन्म न विद्यते ।
 - c) मा कुरु धनजनयौवनगर्वम् ।
 - d) नरः गच्छन्ति ।
 - c) i) Give the feminine forms (any two):
 ञ्चोलिष्ट्रित क्रभ (लथ (य-कार्त्ना मूर्টि):
 मत्स्य:, अरण्य:, तापस:, स्थल, विद्वस्
 - ii) Name and expound the Samāsa (any two): ব্যাসবাক্যসহ সমাস লেখো (যে-কোনো দুটি):

नरसिंहः, पश्चवटी, वाङ्मनसम्, सुन्दरवुद्धिः दण्डपाणिः

75(A)

• d)	i)	Account for case-endings in any				ii) D	Decline (any two) :
		three of the underlined words :				×	ন্দরূপ লেখ (দুটি) :
	•	রেখান্ধিত পদগুলির কারক-বিভক্তি নির্ণয় কর : (যে কোনও তিনটি)		۲,		म	ञ्जरी सप्तमी एकवचन,
		a) वृक्षः <u>फलेन</u> परिचीयते ।				3	गस्मद् पश्चमी एकवचन,
		a) पृषाः <u>मराम</u> भाषपापा । b) रघोः राज्यम् आ <u>समुद्रात्</u> आसीत् ।				गि	र्गेतृ द्वितीया बहुवचन,
		c) <u>मासेन</u> व्याकरणम् अधीते ।				Я	भु षष्ठी द्विवचन,
		d) स <u>मह</u> ्यं शतं धारयति ।				ग	ति तृतीया एकवचन ।
		e) अहमपि <u>भवता</u> सार्द्ध यामि ।				iii) C	Conjugate (any two):
	ii)	Substitute single word : (any three)			ধ	াতুরূপ লেখো (দুটি):	
		এককথায় প্রকাশ কর : (যে কোনও তিনটি)			ह	न् लोट् प्रथमपुरुष एकवचन,	
		a) पृथिव्या इदम्					म्लृट् मध्यमपुरुष द्विचचन,
		b) पूर्वास्मिन् अहनि c) यवनानां लिपिः					ा लट् उत्तमपुरुष द्विचचन,
		d) लब्धुमिच्छन्ति					। विधिलिङ् उत्तमपुरुष एकवचन,
		e) विमातुः पुत्रः					ी लट् प्रथमपुरुष वहुवचन ।
		f) पुनः पुनः रोदिति या सा			f)		e and illustrate any two of the
e)	i)	Disjoin the Sandhi (any two) : সন্ধিবিচ্ছেদ কর (যে কোনও দুটি) :		•)	following metres :		
					যে কো	নও দুটি ছন্দে র উদাহরণসহ সংজ্ঞা দাও :	
		प्रभवेहि, दिङ्मात्रम्, महांस्तरुः, कृताञ्जलिः, मुनीएतौ				शालिनी,	, भुजङ्गप्रयात, प्रहर्षिणी, रथोद्धता, तोटक
					g)	Explain	n in Sanskrit : (any one)
							ব্যাখ্যা কর : (যে কোনো একটি)
							· · · · · ·

- ग्रद्वेषो वहुमानो वा सङ्कल्पादुपजायते ।
 भर्तृदाराभिलाषित्वादस्यां मे महती स्वता ॥
- ii) अभवदीयं हि नैव किश्चित् मत्सम्वद्धम् ।

[5]

[Turn_over]

rr]

75(A)

[6]

h) Translate into English or Bengali: (any one)

ইংরাজী অথবা বাংলায় অনুবাদ কর : (যে কোনো একটি)

- i) विस्रब्धं हरिणाश्चरन्त्यचकिता देशागतप्रत्यया वृक्षाः पुष्पफलैः समृद्धविटपाः सर्वे दयारक्षिताः । भूयिष्ठं कपिलानि गोकुलधनान्यक्षेत्रवत्यो दिशो न सन्दिग्धमिदं तपोवनमयं धूमो हि वह्वाश्रयुः ॥
- ii) अथ विदितवार्तावार्तौ महादेवीमालवेन्द्रौ जामातारमाकारपक्षपातिनावात्मपरित्यागोपन्यासेनारिणा जिङ्वां समानं ररक्षतुः । न शेकतस्तु तमप्रभुत्वादुद्धारयितुमापदः ।
- 4. Answer any three questions:
 15×3=45

 যে-কোনো তিনটি প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ
 - a) Translate into Sanskrit of the following:

15

সংস্কৃতে অনুবাদ কর ঃ

শত্রুদের মধ্যে অহংকার মহান অনর্থকর। চোর প্রভৃতি বাইরের শত্রু ধনাদির বিনাশ করে, কিন্তু ভিতরের শত্রু অহংকার নিজেকে অধঃপাতিত করে। অহংকারের কারণ বৈষম্যজ্ঞান। 'আমি পণ্ডিত', 'আমি ধনী', 'আমি কুলীন' -ইত্যাদি জ্ঞানই অহংকারের স্বরূপ। আত্মাভিমানী সর্বদা নিজেকে অন্যদের থেকে উন্নততর মনে করে। Pride is the most harmful of all the enemies. External enemies like thieves etc. destroy wealth, but the internal pride causes down fall. The root of pride is prejudice or discrimination. 'I am a scholar', 'I am rich', 'I am noble descent' etc. are the signs of vanity. Conceited person always thinks himself superior to others.

 b) "देव दीयतामनुग्रहाई चित्तम्"—Who said this to whom? What was the context behind this remark? Discuss the consequence of this remark. 2+6+7=15

> ''देव दीयतामनुग्नहार्द्र चित्तम्''—কে, কাকে একথা বলেছিলেন? এরূপ উক্তির প্রাসঙ্গিকতা কী? এরূপ উক্তির প্রভাব আলোচনা কর।

- c) Evaluate the merits and demerits of Dandin's prose-poetry as prose-poet.
 দন্তীর গদ্যকাব্যের গুণাগুণ বিচার কর।
- d) Compare the characters of Padmāvatī and Vāsavadattā as depicted in the drama Svapnavāsavadattam of Bhāsa?
 ভাসের 'স্বপ্রবাসবদত্তম্' নাটক অবলম্বনে পদ্মাবতী ও বাসবদত্তার চরিত্রের তুলনামূলক আলোচনা কর।
- e) Explain the appropriateness of the title of the drama Svapnavāsavadattam.
 'স্বপ্নবাসবদত্তম্' নাটকটির নামকরণের তাৎপর্য আলোচনা কর।

75(A)